

SPÅR AV BAROCKTRÄDGÅRDEN VID

SKÅNELAHOLMS SLOTT

Arkeologisk undersökning i form av schaktövervakning inom del av RAÄ Skånela 188:1, inom fastigheten Skånelaholm 1:1, Sigtuna kommun, Uppland, Stockholms län

Arkeologisk undersökning

Rapporter från Arkeologikonsult 2016:3000

ÅSA BERGER

ARKEOLOGIKONSULT
Optimusvägen 14
194 34 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41

www.arkeologikonsult.se

OMSLAG: Utsikt upp mot slottet från frukträdgården där schaktningen ägde rum. Foto från NO.

ALLMÄNT KARTMATERIAL: © Lantmäteriet Dnr: 50007066_140003

© Arkeologikonsult 2016

Detta verk är licensierat under en Creative Commons Erkännande 4.0 Internationell Licens. Licenstexten finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv> eller genom att skriva till Creative Commons, 543 Howard Street, 5th Floor, San Francisco, California, 94105, USA.

SPÅR AV BAROCKTRÄDGÅRDEN VID

SKÅNELAHOLMS SLOTT

Arkeologisk undersökning i form av schaktövervakning inom del av RAÄ Skånela 188:1, inom fastigheten Skånelaholm 1:1, Sigtuna kommun, Uppland, Stockholms län

ÅSA BERGER

Arkeologisk undersökning

Rapporter från Arkeologikonsult 2016:3000

SAMMANFATTNING

I samband med nedläggning av en högspänningskabel i fruktträdgården vid Skånelaholms slott utfördes en schaktövervakning av Arkeologikonsult. I schaktet

påträffades en stensatt terrass som utgjort en del av den barockträdgård som tidigare funnits vid slottet. I övrigt påträffades inget av antikvariskt intresse.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	4
INLEDNING	7
UTFÖRANDE	7
RESULTAT	7
KARTMATERIAL, LANTMÄTERIMYNDIGHETEN	10
ADMINISTRATIVA OCH TEKNISKA UPPGIFTER	11

Fig 1. Undersökningsområdet markerat på Terrängkartan. Skala 1:50 000.

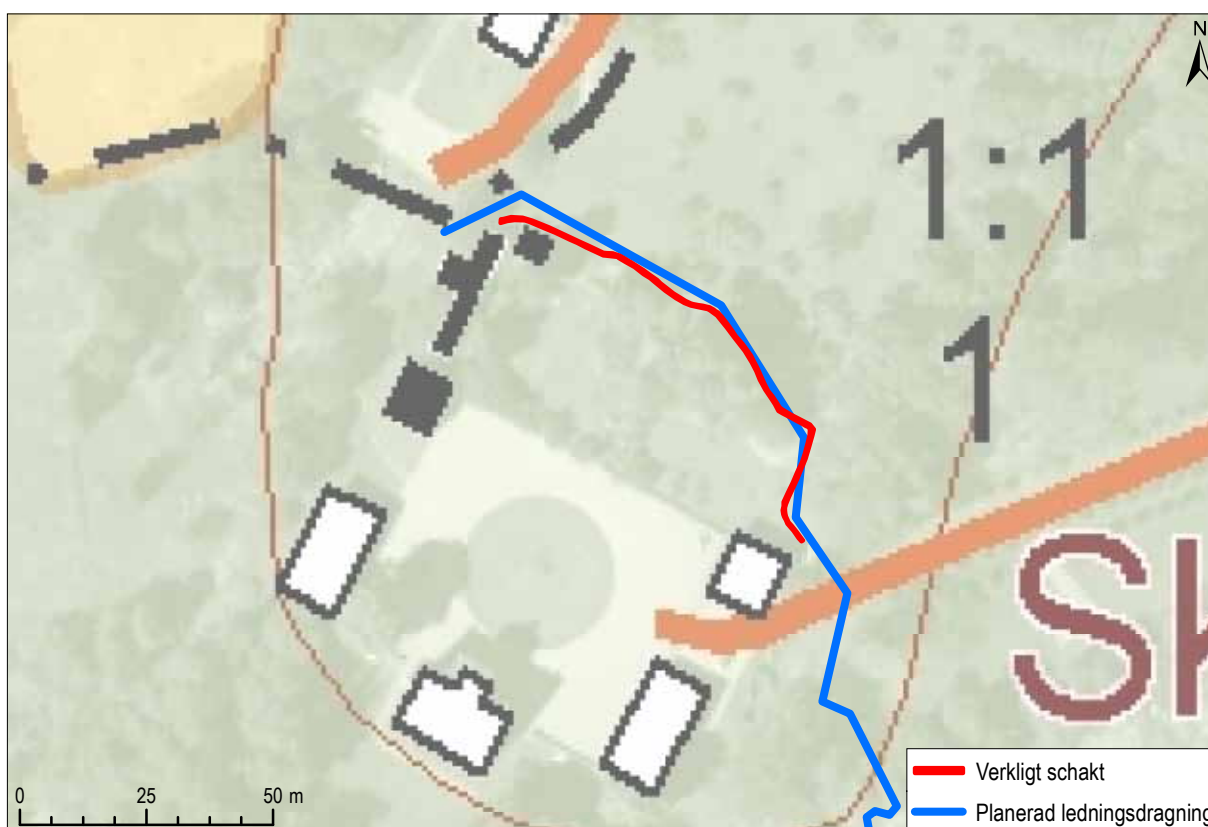

Fig 2. Plan med det planerade schaktet och den verkliga dragningen i den del av schaktet som var föremål för schaktkontrollen. Skala 1:1 500.

INLEDNING

Arkeologikonsult har på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län utfört en arkeologisk undersökning i form av en schaktövervakning inom del av RAÅ Skånela 188:1, inom fastigheten Skånelaholm 1:1 i Sigtuna kommun (Lst dnr 43111-5726-2016). Anledningen var nedläggning av högspänningska-

bel i anslutning till Skånelaholms slott. Den del av kabelschaktet som drogs genom fruktträdgården i nordöst var föremål för schaktövervakningen. Syftet med förundersökningen var att med ett vetenskapligt arbetssätt dokumentera den/de lämningar som framkom vid ledningsschaktningen.

UTFÖRANDE

Fältarbetet utfördes av en arkeolog under en dag: 8 mars 2016. Schaktningen utfördes med en 0,5 meter bred kabelskopa och schaktet grävdes skiktvis ned till som mest 0,6 meters djup. På vissa platser

fanns berg eller sten och där grävdes schaktet grundare. Schakt och påträffade anläggningar mättes in med GPS och dokumenterades i text och bild.

RESULTAT

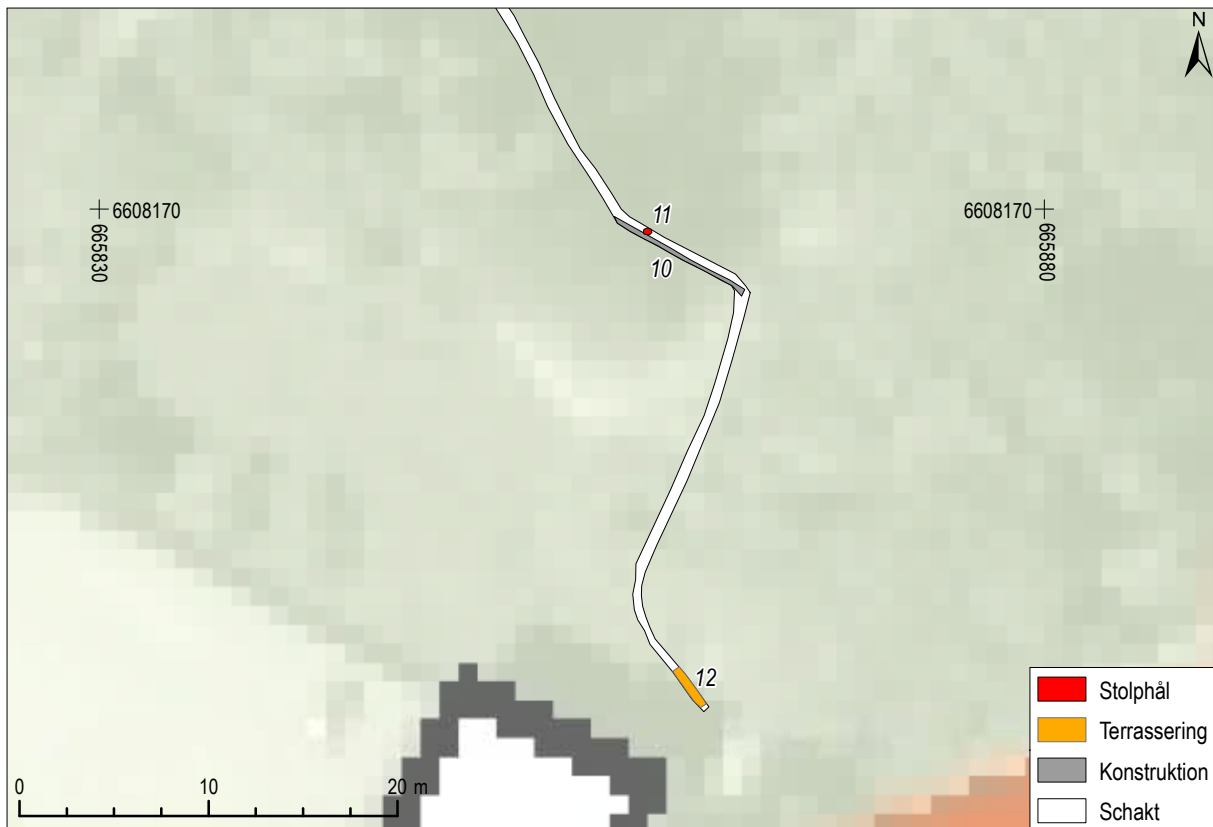
Den del av kabelschaktet som schaktövervakades var 102 meter lång och löpte från nordväst till sydöst genom den fruktträdgård som ligger norr om slottet (fig 2 och 3). I området har tidigare funnits en handelsträdgård (1930- till 1950-tal) och rester av växthusgrunder finns kvar. I äldre tid utgjorde det aktuella området slottets park/trädgård. På äldre kartor ser man att det rör sig om en barockträdgård, stramt indelad i kvarter.

Längst i nordväst fanns ett ca 0,1 meter tjockt grusigt lager direkt under grästorven. På vissa ställen hade lagret inslag av sot och kol. Sannolikt har lagret utgjort en grusplan i anslutning till handels-trädgården vars verksamhet också avspeglades i den stora mängd skärvor av blomkrukor som påträffades i området. Under gruslagret fanns ett 0,2 meter tjockt, mörkbrunt lager med mylla, därunder följde lera.

I schaktets östra del (fig 4) påträffades en 7,5 meter lång rad av 0,3–0,8 meter stora stenar (10). På grund av schaktets karaktär kunde inte stenarnas bredd och höjd fastställas. Stenraden kunde inte heller avgränsas mot öster eller väster. Stenarna var naturstenar och hade flata sidor ut mot norr. Mellan och ovanpå stenarna låg mindre stenflisor. Längst i väster låg stenarna i två skift och där var höjden 0,55 meter. Den

Fig 3. Första delen av schaktet genom fruktträdgården. Foto från NV.

Fig 4. Plan med konstruktioner som påträffades vid schaktningen. Skala 1:400.

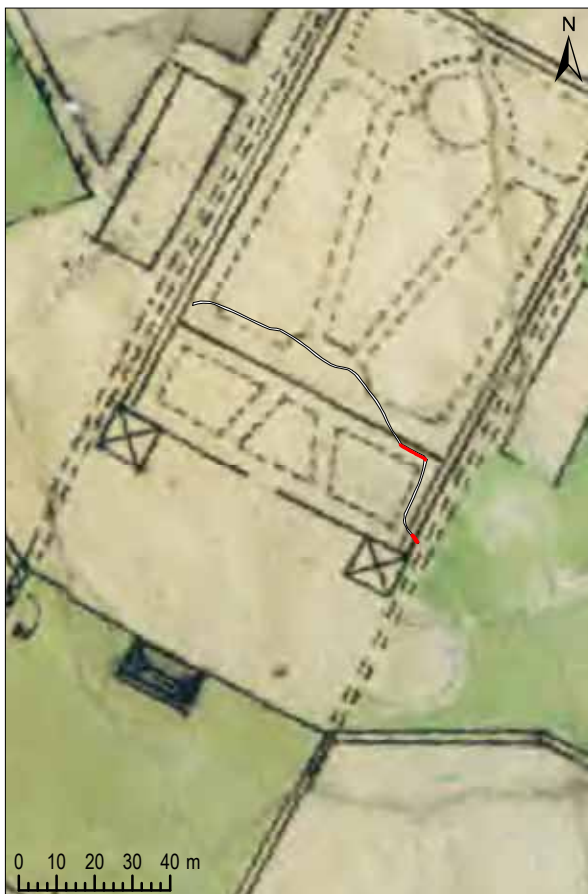
del som togs fram var mellan 0,1 och 0,25 meter hög. Schaktet grävdes i vinkel rakt över stenraden i öster men där fanns redan en nedgrävd kabel som skadat anläggningen och dess karaktär kunde inte fastställas närmare. Schaktet breddades något utmed stenraden så att elkabeln skulle kunna placeras bredvid och stenarna kunde därmed bevaras (fig 5).

Tätt intill stenradens västra del fanns ett stolphål (11). Detta var ca 0,5 meter i diameter och minst 0,4 m djupt. Delar av stolpen fanns kvar och var ca 0,15 meter i diameter. Fyllningen bestod av lera och rundade 0,05–0,1 meter stora stenar. Anläggningen gav ett recent intryck och har antagligen innehållit en telefon- eller elstolpe i senare tid och undersöktes därför inte närmare. Stolphålet hade inget samband med stenraden.

I schaktets östligaste del, ned mot vägen påträffades också stenar (12). Eftersom schaktet var så pass smalt kunde inte stenarna undersökas närmare. Rundade och skarpkantade naturstenar förekom i

Fig 5. Stenraden (10) som påträffades vid schaktningen. Foto från Ö.

Fig 6. På 1768 års karta över Skånelaholms slott finns en rektangel markerad i det område där anläggningarna 10 och 12 påträffades. Denna utgjorde med all sannolikhet en terrassering. Skala 1:2000.

ett ca 2,5 meter långt parti av schaktet men ingen struktur kunde iaktas. Stenarna var tillsynes slumpmässigt placerade och har sannolikt fungerat som en förstärkning av slänten ned mot sydöst. Stenarna i det aktuella partiet avlägsnades för att kabeln skulle kunna läggas på lämpligt djup.

I resten av schaktet fanns bara 0,3 meter tjock mylla under grästorven och därunder lera. I myllan fanns enstaka tegelfragment, butelj- och planglas samt porslin.

På 1768 års karta över Skånelaholms slott finns en rektangel utritad i den aktuella delen av trädgården. Inom rektangeln finns tre mindre områden som troligen är planteringar (fig 6) Rektangeln utgör sannolikt en terrassering mellan slottets gårdsplan och resten av trädgården. Den kan fortfarande anas i terrängen och enstaka stenar ligger i ytan. Stenraden i norr (10) och stenarna i öster (12) som påträffades

Fig 7. På 1838 års karta har trädgården fått en annan utformning och terrasseringen är inte längre utmärkt. Skala 1:2000.

vid schaktningen sammanfaller med rektangelns norra och östra kant. Det förefaller inte som om stenarna varit synliga över mark eftersom de var relativt oregelbundna. De täcktes av lera med inslag av mindre sten och bitar av grönt, tunt planglas. Stenarna har antagligen utgjort fundamentet för terrasseringen. Ingenting som kunde bidra till datering av stenraden påträffades vid schaktningen men överensstämmelsen med 1768 års karta ger vid handen att den tillkommit vid denna tid eller tidigare. På 1704 års karta har inga strukturer i trädgården markerats ut och på 1838 års karta (fig 8) är terrasseringen inte utmärkt.

Enstaka bitar av porslin, glas och yngre rödgods påträffades vid schaktningen. Ett urval samlades in och lämnades till slottets tillsyningsman.

Undersökningen bedöms ha uppfyllt de mål som ställts upp i undersökningsplanen.

KARTMATERIAL, LANTMÄTERIMYNDIGHETEN

Skånelaholm 1, hemmansklyvning, stängselåtgärd
1838. Aktbeteckning 01-skö-73.

Skånelaholm 1, storskifte, rågångsåtgärd 1768. Akt-
beteckning 01-skö-23.

ADMINISTRATIVA OCH TEKNISKA UPPGIFTER

Beslutande länsstyrelse:	Länsstyrelsen i Stockholm
Beslutsdatum:	2016-03-10
Länsstyrelsens diarienummer:	43111-5726-2016
Uppdragsgivare:	Kungliga vitterhetsakademien
Arkeologikonsults projektnr:	2016:3000
Typ av undersökning:	Arkeologisk undersökning, schaktövervakning
Fältarbetstid undersökning:	8 mars 2016
Fornlämningsnummer:	Skånela 188:1
Fastighet:	Skånelaholm 1:1
Socken:	Skånela
Kommun:	Sigtuna
Landskap:	Uppland
Län:	Stockholm
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Höjdsystem:	RH 00
Projektledare:	Åsa Berger
Fältarbete:	Åsa Berger
Rapportering:	Åsa Berger
Kartor och planer:	Åsa Berger
Layout:	Samuel Björklund
Kvalitetsgranskning:	Linda Lindwall
Fynd:	Fynden har överlämnats till tillsyningsmannen på Skånelaholms slott

Rapporter från Arkeologikonsult 2016:3000